

Araştırma Makalesi

Bir bilim insanı, diplomat, devrimci ve siyasetçi olarak Dr. Hu Shih'in hayatı

Özgür Nuhut ^{1,*}

¹ Doktora Öğrencisi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Programı, Kapadokya Üniversitesi, Nevşehir, Türkiye. ORCID: 0000-0002-4747-5121.

* İletişim: onuhut90@hotmail.com

Gönderim: 22.12.2022; Kabul: 31.12.2022. DOI: <http://dx.doi.org/10.38154/cjas.48>

Öz: Dr. Hu Shih; Çinli bilim adamı, özellikle de eğitim konusunda bir filozof, diplomat ve siyasal liberalizmin önde gelen savunucusudur. O aynı zamanda geniş kapsamlı ilgi alanlarına sahip, Çin ve Tayvan Kültür tarihinin çok önemli bir Eliti'dir. Konuşma dilinin resmi yazı dili olarak benimsenmesine büyük katkıda bulunmuştur. Amerikan pragmatizminin etkili bir yandaşı olarak siyasal devrim yerine kitle eğitimi yoluyla yeni bir toplumun yaratılmasını savunmuştur. Dr. Hu Shih; 17 Aralık 1891 tarihinde Shanghai'da doğmuş, 24 Şubat 1962 tarihinde Tayvan'da vefat etmiştir. Bu çalışma, seçkin bir Çinli bilim insanı olan Dr. Hu Shih'in biyografisini, entelektüel, edebi ve siyasi kişiliğiyle birlikte ortaya koymak için yapılmıştır. Amacımız; sadece onun hayat hikayesini anlatmak değil, Çin halkının karşı karşıya kaldığı siyasi, entelektüel ve büyük toplumsal olaylar hakkındaki görüşlerini ortaya koymak, fikirleriyle eylemleri arasında bir ilişki kurarak özellikle Çin'in ve Çin'le birlikte Dünya'nın fikir ve kültür hayatına yaptığı katkıları ortaya koymaktır. Asıl önemli olan, siyasetten ne kadar uzak durmaya çalışsa da özellikle aldığı görevler ve liberal düşünceleri ile Çin'in ve daha sonra da Tayvan'ın kültürel ve siyasi gelişimine fikirleriyle yaptığı katkı ortaya konacaktır.

Anahtar kelimeler: Hu Shih, biyografi, Hu Shih ve edebiyat, Çin tarihi, 4 Mayıs 1919 Çin Rönesans Hareketi

Life of Dr. Hu Shih as a scientist, diplomat, revolutionary and politician

Abstract: Dr. Hu Shih is a Chinese scientist, especially a philosopher in education, diplomat and leading advocate of political liberalism. But he is also a very important Elite in the history of Chinese and Taiwanese culture, with wide interests. It has contributed greatly to the adoption of the spoken language as an official writing language. As an influential supporter of American pragmatism, he advocated the creation of a new society through mass education rather than a political revolution. Dr. Hu Shih was born in Shanghai on December 17, 1891 and died in Taiwan on February 24, 1962. This study is conducted to reveal the biography of Dr. Hu Shih, a distinguished Chinese scientist, along with his intellectual, literary and political personality. Our goal while making this study is not only to tell his life story, but also to establish a relationship between his ideas and actions, and especially to reveal his contributions to the intellectual and cultural life of China and the world. The important thing is that no matter how much he tries to stay away from politics, his contributions to the cultural and political development of China and then Taiwan with his duties and liberal ideas will be demonstrated.

Keywords: Hu Shih, biography, Hu Shih and Chinese literature, Chinese history, May 4,1919, Chinese Renaissance Movement

---

Giriş

Seçkin Çinli bilim adamı Hu Shih, Klasik Çincenin sözlü dil (pai-hua) ile değiştirilmesinde edebiyat devriminin öncüsü olarak hatırlanmaktadır. Dört Mayıs Rönesans Hareketi'nden sonra Çin edebiyatı ve dilinin, eski, kısa ve mecazi anlatım alışkanlıklarından sıyrılarak akılcı bir zemine taşınmasında Hu Shih birkaç ilke belirlemiştir. Bunlar; somut içerikli anlatımın benimsenmesi, kadim bilgelere örneklerle başvurulmaması, anlatımın mantıksal kurallara bağlanması, klasik eserlerden yararlanılmaması, atasözleri ve deyim değeri kazanmış eski ifadeler yerine açık anlatımın benimsenmesi gibi yazının şekliyle öte içeriğiyle ilgili konuları içermektedir. Onun bu ilkeleri; Çin Entelektüellerinin geleneksel düşünce biçimlerinden koparak Batı anlayışıyla düşünmesini sağlamış ve Çin'in kendi kültürünü, daha da önemlisi dilini yeniden tanımlamasıyla oluşan devrimin yaratıcısı olmuştur.

Hu Shih, yirmili yaşlarında doktorasını tamamlayıp genç bir bilim insanı olarak akademik kariyerine başlamış, otuzlu kırklı yaşlarında, 1930-1937 yılları arasında, Ulusal Pekin Üniversitesi Sanat Fakültesi Dekanlığı da dahil olmak üzere önemli akademik görevlerde bulunmuştur. Aynı zamanda bir diplomat olan Hu Shih, 2'nci Dünya Savaşının büyük bölümünde (1938-1942), ülkesinin Washington'daki büyükelçisi olarak görev yapmış, ancak daha sonra Pekin Ulusal Üniversitesi Rektörü olarak akademik hayata geri dönmüştür (1945-1949).

Hu Shih, resmi olarak oluşturulmuş herhangi bir siyasi örgütün üyesi değildir, ancak her ne kadar siyasetin dışında kalmaya çalışsa da toplumun Batı dünyasındaki gibi liberal değerlere sahip anayasal bir düzende yaşamasını savunan görüşleriyle siyasetin içindedir. Hu Sih siyasi anlamda Kuomintang ideolojisine dönük güçlü eleştirilere sahiptir. Aynı zamanda Çin Komünist Partisinin devrimci hareketine de inanmamaktadır. Çünkü Hu Shih şiddet içermeyen devrimci yaklaşıma inanmakta, devrimin; eğitim, yasama ve anayasal siyasi süreçlerle hedefine ulaşması gerektiğini savunmaktadır. Ona göre dünya biliminin bilgi ve yöntemlerini benimsemek ve bilinçli liderlik altında adım adım bilinçli bir şekilde reformları üstlenmek ve azar azar düzenli reformların sonuçlarını toplamak en doğru politikadır.

Dewey'in öğrencisi olan Dr. Hu, meslektaşlarının çoğunun Marksizm'e döndüğü bir zamanda liberalizm ve pragmatizme sadık kalmıştır. Hu Shih'in görüşleri özgün ve kendine aittir. Çin'de komünist rejim iktidara geçince ülkeyi terk etmiştir. 1950'li yılların başında onun düşünceleri, toplum üzerindeki büyük etkilerinden dolayı, Çin Komünist Partisi üyeleri tarafından aydınları yeniden biçimlendirme kampanyalarında hedef olarak seçilmiştir. Dr. Hu, Amerika Birleşik Devletleri'nde birkaç yıl yaşadktan sonra 1958'de, Academia Sinica Başkanı olarak atandığı ve ölümüne kadar yaşadığı Tayvan'a yerleşmiştir.

Vincent Shih, 1959 yılında Tayvan Nankang'da Academia Sinica'da yaptığı röportajda Dr. Hu'yu şöyle anlatır: "27 yıl önce tanıdığım zamandaki gibi enerjik ve canlıydı. Duygu ve düşüncelerini ifade etmede de aynı derecede açık ve berraktı. Hiçbir zaman belirsiz değildi ve kelimeler üzerindeki hakimiyetini hiçbir zaman kaybetmiyordu... İlmi bilgisine olan özgüveni ve kişiselleştirdiği insani ruhuyla beni çok etkilemişti. Hu, William Ernest Henley'nin Invictus adli eserinden alınan "Ben kaderimin efendisiyim. Ben ruhumun kaptanıyım." ifadelerindeki gibi ruhun somutlaşmış haliydi." (Shih 1962,149)

Bu çalışmada amacımız; Dr. Hu Shih'in hayatıyla birlikte içinde yaşadığı Çin Toplumunun karşı karşıya kaldığı siyasi, entelektüel ve büyük toplumsal olaylar hakkındaki görüşlerini ortaya koymak, yaşadığı zamanı ve geleceği nasıl etkilediğini anlamaya çalışmaktır. Bu çerçevede, Hu Shih'in biyografisi; aldığı eğitimler ve fikir hayatının gelişimi, bilimsel hayatı, dönemin siyasi ve

entelektüel hareketleri içindeki yeri, edebiyat ve dil devrimine katkıları, hümanizm anlayışı eski ve yeni kültür üzerine düşüncelerini içerecek şekilde ve “Hu Shih’in Çocukluk ve Fikirlerinin Oluştugu Yılları (1891-1910), Hu Shih’in Amerika’daki Eğitim Hayatı (1910-1917), Hu Shih’in Öğretim Üyesi Ve Devrimci Olarak Pekin Yılları (1917-1926), Hu Shih’in Şangay’da Yazarlık Yılları (1927-1930), Hu Shih’in Pekin’de Üniversitede Yöneticilik Yılları (1931-1937) ve Hu Shih’in Anavatandan Uzakta Diplomat, Bilim İnsanı ve Siyasetçi Yılları (1937-1962) başlıkları altında incelenmiştir.

Hu Shih’in çocukluk ve fikirlerinin oluştuğu yılları (1891-1910)

Hu Shih, Çin’in Şangay şehrinin Doğu Kapısı’nın dışındaki bir evde, 17 Aralık 1891’de doğdu (Grieder 1970, 4). 1890’larda Şangay, merkezinde entelektüel ortodoksluk ve emperyalist otoritenin sembolü Konfüçyüs Tapınağı’nın durduğu eski bir Çin kasabasıydı. Şehrin etrafında bulunan Whangpoo Nehri boyunca Şangay’ın ticari hayatına damga vuran iskelelere paralel olarak artan sayıda çoğunlukla yabancı ülkelere ait endüstriyel işletmeler yer alırdı. Çin şehrinin kuzeyinde ve batısında; Fransız temsilciliği, Uluslararası yerleşim yerleri, yarım yüzyıl önce gelişleri ile Şangay’ın çehresini ve Çin’in kaderini çok büyük oranda değiştiren yabancıların evleri ve işyerleri yer alıyordu (Grieder 1970, 3). Bu yıllarda Çin’de Mançu Sülalesi’nden Te-tsung (Kuang-hsü) (1875-1909) İmparator olsa da hükümetin dizginleri aslen İmparatoriçe Ts’ih-hsi’nin elindeydi. Bu dönemin önemli olayları; 1894 Japon-Çin Harbi, 1895 Salar (Kansu) İsyanı, 1898 İnkılabı, 1898 Boksör İsyanı, 1911 Devrimi ve 19 Aralık 1911’de Cumhuriyetin kurulması hadiseleridir (Eberhard 2019, 327-335). Hu’nun dünyası doğduğu yer anlamında Çin’di, ama fikir dünyası Okyanusun ötesinde görünmez bir şekilde uzanan Batı dünyasıydı.

Hu Shih, Hu Ch’uan’ın (Tzu T’ieh-hua), (1841-1895) en küçük oğluydu. Hu Ch’uan oğlunun doğumu sırasında Shanghai bölgesinde transit vergilerin toplanmasıyla görevli resmi bir yetkiliydi. Hu Ch’uan’ın 1889’da üçüncü evliliğini yaptığı Feng Shun-ti kocasından otuz iki yaş küçük, okuma yazma bilmeyen bir köylü kızı olmasına rağmen, zor yıllarda ayakta kalacak kadar sağlam bir hayat arkadaşındı. Yine de yaşlarındaki ve geçmişlerindeki eşitsizliğe rağmen, evlilikleri gerçek bir sevgi ve saygıyla kutsanmıştı. Hu Shih bu birliğin tek çocuğuydu. Doğduğunda annesi on sekiz, babası elli yaşındaydı (Grieder 1970, 7).

1892 yılında Hu Ch’uan, yeni oluşturulan eyaletin valisi Shao Yu-lien’in talebi üzerine Shanghai’den Tayvan’a atandı (Grieder 1970, 8). Hu Ch’uan Japonya ile Shimonoseki Antlaşmasının imzalanmasından iki ay sonra Haziran 1895’in sonuna kadar, Japonya’nın kontrolüne giren Ada’nın batı kıyısındaki

Tautung'ta Garnizon Komutanı olarak kaldı. Fakat yaşadığı beriberi hastalığı ağırlaşınca Batı kıyısındaki Anping'e gitti. Hastalık ilerleyerek felç şeklini aldı. Hu Ch'uan, Amoy'a gitti ve 22 Ağustos 1895'te 54 yaşında öldü (Grieder 1970, 8). Hu Shih, babasının ölümünün koşullarına atıfta bulunarak, onu "Asya'da demokratik bir devlet için kurban edilen ilk kişi" olarak nitelendirdi. Bununla birlikte, Hu Ch'uan Çinli bir beyefendi ve Konfüçyüsçü bürokratik bir idealist olarak tanınmaktaydı. Genç dul karısı oğlu Hu'ya babasını, "Baban hayatımda tanıdığım tek mükemmel adamdı." diye tanıyacaktı (Grieder 1970, 8).

Hu Shih'in Chi-his'teki çocukluğu yoksulluk içinde olmasa da kronik iç gerginlik ve finansal kaygının olduğu bir atmosferde geçti. Bu koşullarda Hu Shih ve annesi arasında yakın ve sevecen bir bağ oluşmuştu. Annesi, yalnızlığın güçlüklerine rağmen örnek hayatıyla, oğluna kişisel ilişkilerde ılımlı ve uzlaşmacı davranış ve kalıcı bir saygı kazandırdı. Hu bunu şöyle ifade ediyordu: "Eğer başkalarına karşı samimi bir şekilde yardımcı olabiliyorsam, başkalarına sempati duyarak onları affedebiliyorsam, bunun için tüm şükranlarımı nazik anneme borçluyum." (Grieder 1970,11). Hu Shih annesine sadece hayatını değil aynı zamanda eğitimi bir geleceği de borçluydu. Çünkü kocası Hu Ch'uan'ın ölümünden sonra Hu Shih'ye ilk gençlik yıllarında eğitimi için Chi-his'ten ayrılması gerektiği konusunda ısrar eden ve "modern" bir arayış içinde olarak peşinden koştuğu eğitimin onu önce Shanghai'a, sonra da ABD'ye götürmesine vesile olan annesiydi (Grieder 1970,11).

Ch'uan, karısına ve Oğluna Tayvan'da beraber geçirdikleri süre içinde okumayı öğretmeye başlamıştı. Hu Shih kısa bir süre sonra 1895'te annesiyle birlikte Anhwei'e döndü ve burada aile okulu olan Shang-chuang'a gitti. Hu Shih, "Çok küçüktüm. Sıraya oturmam için yukarı kaldırılmam gerekiyordu ve bir kez oturduğumda da yardımsız bir daha aşığa inemiyordum. Ama kesinlikle sınıfın gerisinde değildim, çünkü okula başlamadan önce yaklaşık bin karakter biliyordum." diye anlatıyordu (Grieder 1970, 12). Hu'nun annesi, çocuğun öğretmenlerinden Hu'yu okul arkadaşlarının alıştığı tarzda sadece ezbere dayalı yöntemle değil, babasının uyguladığı şekilde, okuduğu metinleri anlamları ile açıklayarak eğitmeleri konusunda ısrarcı oldu (Grieder 1970, 13).

Annesi Hu'nun memurluğa giriş sınavını kazanması için eğitimine büyük önem verdi. O zamanlarda sınavlardan geçer not alma düşüncesine göre biçimlenmiş olan geleneksel eğitim, günlük yaşam ve bilgilerden kopuk katı bir bağınazlığa dönüşmüştü. Konfüçyüs Klasikleri'nin dar bir yorumuna dayandırılan bu kalıplaşmış eğitimin amacı Qing (Mançu) hanedanının otoritesini kabul ettirmeye yönelikti. Klasik yapıtların içeriğinden çok, edebi biçimlerinin öğretilmesine ağırlık veriliyordu. Bazı yazarların konuşma dilini kullanmalarına karşın, saygınlık uyandıran kitaplar klasik Çin diliyle yazılmış

olanlardı. Yaşayan konuşma dilinden kopuk olan bu yazı dilinin öğrenilmesi çok zor olduğundan, Çin'deki okuryazar sayısı son derece düşüktü. Batı'daki eğitimin bazı özelliklerinin kabul edilmiş olmasına karşın, bu alandaki değişiklikler Hu Shih'nin okula başladığı 1895'te hâlâ çok yetersizdi (Lien, 2022). Çünkü Çin'in Konfüçyüsçü elitleri ve tutucu olan halkı Batı'nın modernitesinin gelmesini Çin kimliğine zarar verecek bir tehdit olarak görüyorlardı (Kissinger 2020, 89).

Hu Shih, kendisine akılcılığın babasından miras kaldığını ifade etmişti. Aralarında çocukluğunu geçirdiği dindar Budist kadınlar olan annesi, anneannesi, yengeleri ve teyzelerinin koyu inançları, Hu Shih'in içinde derin bir korku yaratmıştı. Sonra on veya on bir yaşındayken, Chu Hsi tarafından derlenmiş bir metnin sayfalarında tesadüfen Budizm karşıtı düşüncelerle karşılaşması onu bu korkularından kurtardı (Grieder 1970, 17). Hu, Sung döneminde Ssu-ma Kuang tarafından oluşturulan büyük tarihsel derlemede, Budizm'in etkisinin yoğun olduğu altıncı yüzyılın başında Konfüçyüsçü bilgin Fan Chen tarafından yazılan ünlü eseri Ruhun Yok Oluşu Üzerine Deneme'sinde (Shen-mieh lun) Budist karşıtı şu ifadeyle karşılaştı: "Biçim ruhun özüdür ve Ruh, maddenin işlevidir. Ruh, bir bıçağa keskinliğini veren biçimdir. Bıçak artık olmadığında keskinliğin hayatta kaldığı bir durum duymadım; o zaman eğer biçim yok olmuşsa, biz ruhun var olmasına izin verebilir miyiz?" Hu Shih birkaç yıl sonra Shanghai'da bir öğrenci iken yazdığı makalelerde, bu argümanı dini batıl inançlara karşı saldırısını desteklemek için defalarca kullandı. Ancak evde kaldığı sürede, annesine, onun sadakatle dua ettiği tanrılardan ne kadar uzaklaştığını açıklamaya cesaret edemedi (Grieder 1970,18).

Hu Shih'in hayatında yer alan iki kadından birisi annesi, diğeri de eşidir. Hu Shih, klasik doğu anlayışında bir evlilik yapmayı tercih etmiş ve annesinin organize ettiği şekilde 1917 yılı sonlarında Chiang Tung-hsiu ile evlenmiştir (Grieder 1970, 353). Chiang Tug-hsiu cahil bir kızdır. Bu evlilik, Hu Shih'in eğitimi ve yaşadığı faaliyetler nedeniyle çoğunlukla ayrı geçen zamanlara ve bir eşitsizliğe rağmen kalıcı ve açıkça sevgi dolu bir eşleşme olmuştur (Grieder 1970, 353). Hu Shih ile ilgili kaynaklarda evliliğinden çok bahsedilmemiştir. Ayrıca çocuklarının olup olmadığına dair bir bilgi de bulunmamaktadır.

Hu'nun tarihi bir düşünce ve kültür insanı olmasının temelleri bir gün amcasının evinde boş bir odada çöp olarak ayrılmış olan Shui-hu Chuan'ın eserlerini bulmasıyla atıldı. Burada yer alan Ming ve Ch'ing hanedanlarının şaheser popüler hikayelerini, ayırım gözetmeksizin okudu, adeta yuttu. 1917'den sonra, yerel dilin edebi potansiyeli ve duygusu hakkında farkındalığının gelişmesinde ve Ortodoks Konfüçyüsçü edebi tarzın aşırı formalizminin daha hayati ve canlı yerel dille değiştirilmesi "devriminin" liderlerinden biri

olmasında, çocukken yaptığı bu okumaların ve eğlence için okuduğu hikayelerin arkaik düzyazılarını Chi-his'in konuşma diline çevirme deneyiminin etkisi çok büyük olmuştu (Grieder 1970, 20). Hu Shih'in üvey kardeşleri, Shanghai'da okumuş olan Hung-chui ve Hung-p'i, ona zamanını denemelerle boşa geçirmesi yerine "sekiz sütunlu" deneme tarzında çalışarak geleneksel sınavlara hazırlanması tavsiyesinde bulundular. 1904 ilkbaharında, Hung-p'i tüberküloz tedavisi için Shanghai'a giderken, Ailesi tarafından Hu Shih'in de kendisine eşlik etmesine ve orada modern bir eğitim almasına karar verildi. Böylece, Hu on iki yaşındayken, nehir teknesiyle yedi günlük bir yolculuğa çıktı. İçinde "sadece bir annenin sevgisi, uygulama alışkanlığı olan bir şey ve şüpheye karşı hafif bir eğilim" vardı (Grieder 1970,20).

Hu, nüfusu 20. yüzyılın ilk on yılında bir milyona yakın bir şehir olan Shanghai'ı "Kalabalık radikal öğrencilerin dar görüşlerinin hoşgörüsüzlüğünün yer aldığı dar görüşlü ticari bir kasaba" olarak nitelendirmişti (Grieder 1970, 21). Shanghai, 1900'lü yıllarda ticari bir antrepo olduğu kadar entelektüel bir merkezdi ve Çin'in modern yayıncılık ve gazetecilik işletmelerine ev sahipliği yapıyordu. Bu dönemde şehirde; 1873'te kurulan Shen-pao (Shanghai News), 1904'te kurulan Shih-pao (Eastern Times) ve 1907'de kurulan Shih-Shih hsin-pao gazeteleri yer alıyordu (Grieder 1970, 21). Limandan sadece ticari mallar geçmiyor, aynı zamanda zengin ve genç erkekler Japonya'ya ve Batı üniversitelerine bu limandan artan bir sayıda gidiyorlar ya da bu okullardan bu limana dönüyorlardı. Shanghai'a dönen öğrenciler, her ikisi de Tokyo'da basılan Liang Ch'i-ch'ao'nun reform belgesi Hsin-min'in Ts'ung-pao'yu ve Sun Yat-sen'in devrimci propaganda organı Min-pao'yu bagajlarında kaçak olarak şehre sokuyorlardı (Grieder 1970, 21). Bunlar Shanghai'da günlük hayal kırıklığı ve şüpheciliğin kemirdiği milliyetçi genç entelektüellerin duygusal durumlarının ve bilinçlerinin sürekli bir uyanıklık ve dinamizm içinde yer almasını sağlıyordu.

Dünyanın yeni ve farklı bilgisine olan ihtiyaç hızla kaçınılmaz hale geliyordu ve Shanghai'da Hu'nun gittiği okullar bu "yeni" bilgileri karşılamak için kurulmuştu. Shih 1904-1908 yılları arasında Shanghai'da "Batı çalışmaları" alanında bazı kurslar sunan bu okullardan üçünde okudu (Grieder 1970, 22). Her zamanki klasik müfredatı tamamlamak için ilk olarak kardeşlerinin bulunduğu Mei-chi Okulu'na (Mei-chi hsüeh-t'ang) kaydoldu. Okul müdürü Chang Huan-lun (tzu Ching-fu, ö. 1904) babalarının çok yakın arkadaşıydı. Orada Çince'ye ek olarak, İngilizce ve matematik okumaya başladı. Hu'nun Mei-chi Okulu'nda aldığı ilk ödevlerden biri, Japonların emperyalist Rusya'ya karşı başarılı savaşlarını yürüttükleri sırada, Japonya'nın Gücünün Kaynakları üzerine bir makale yazmaktı. Ancak Hu'nun daha sonra hatırladığı gibi; "Ben Japonya'nın

tam olarak nerede olduğu konusunda bile hala çok net değildim." (Grieder 1970, 22).

Hu Shanghai'a çok az dünya bilgisi ile gelmesine rağmen dünyanın ve devrim öncesi on yılı canlandıran fikirlerin ve olayların öneminin hızla farkına vardı. Hu, ilerici bir günlük gazete olan Shih-pao'nun düzenli bir okuyucusu oldu ve hayatında ilk kez önemli ulusal ve uluslararası haberleri okuma fırsatı buldu. Liang Ch'i-ch'ao'nun Hsin-min ts'ung-pao'daki reform argümanlarını takip etmeye başladı. 1905 İlkbaharında Okul arkadaşlarından biri ona Tsou Jung'un Ko-ming chün'ün (Devrimci Ordu) bir kopyasını ödünç verdi (Grieder 1970, 23). Hu ve arkadaşları, sadece el yazması şeklinde dolaşan bu kışkırtıcı küçük kitabın kopyasını birbirleriyle paylaştılar. Bu kitap, Hu'yu yüreğiyle devrimci davaya dönüştürmeyi başaramadı, ama en azından yetkililere karşı ilk isyanından sorumluydu. Hu birkaç sınıf arkadaşıyla birlikte, Shanghai Valisi (tao-tai) tarafından desteklenen bir sınava girmek için seçildiğini öğrendiklerinde, sınava girmek yerine okuldan ayrıldı (Grieder 1970, 23).

Mei-chi Okulu'ndan ayrıldıktan sonra Hu, Cheng-chung Okuluna (Cheng-chungshüeh-t'ang) gitti. Müfredatı Mei-chi Okulunununkinden biraz daha kapsamlıydı; fizik, kimya, matematik, İngilizce ve Çince dersler veriliyordu. Hu'nun "düşüncesi genel olarak çok yeni olan bir adam" olarak tanıtılan Çince eğitmeni, "ifade özgürlüğünün" anlamı üzerine ve Darwin'den çıkartılan kavramlarla ilgili öğrencilerini temalar yazmaya yöneltti (Grieder 1970, 24). Hu özellikle İngilizce ve matematik derslerinde olmak üzere bölümün en başarılısıydı ve bu kapasitesiyle öğrenciler ile okul idaresi arasında temsilci olmak üzere görevlendirildi. Hu 1906 yazında, bir öğrenci arkadaşının haksız yere kovulmasını protesto ettiği için kınama cezası aldıktan sonra, bir buçuk yıl okumuş olduğu Cheng-chung Okulu'ndan ayrıldı ve birkaç ay sonra Çin Ulusal Enstitüsü'ne girdi. Çin Ulusal Enstitüsü, Hu'nun Shanghai'da okuduğu okullar arasında açık ara en sıra dışı ve siyasi olarak en radikal olanıydı (Grieder 1970, 24). 1906 yılının başlarında Japon hükümetinin devrimci faaliyetleri kısıtlamasını protesto etmek için Japonya'dan dönen Çinli öğrenciler tarafından "cumhuriyetçi" ilkelere uygun olarak kurulmuştu. Dersler "ulusal dil" (kuo-yü veya kuan-hua) yerine "yerel lehçede" öğretiliyordu. Burada, on dört yaşında olan Hu Shih'e, okulun en küçük öğrencilerinden olduğu için Japonca "kodomo (çocuk)" adı takılmıştı. Arkadaşlarının neredeyse hepsi belirgin bir şekilde devrimci harekete sempati besliyordu. Enstitünün ilk müdürü Tor Ma Chün-wu da (Ma Ho, 1881-1940) yüzyılın başında Japonya'da Sun Yat-sen'in çevresinde toplanan devrimci öğrenci örgütlerinin üyesi olan aktif bir kişiydi (Grieder 1970, 24).

Hu, 1908 yılı içinde Çin Ulusal Enstitüsü'nden ayrıldı, ancak maddi imkansızlıklar nedeniyle yeni bir okula kayıt yaptıramadığı için iki yıl daha şehirde kaldı. Enstitü'den ayrılışı onun Shanghai'daki resmi eğitiminin de sonu olmuştu (Grieder 1970, 26). Hu Shih'in Shanghai'da geçirdiği yıllar boyunca yabancı Batı'yı tanınmasında en büyük etken "ekstra müfredat" kapsamında özellikle Yen Fu'nun çevirilerini ve Liang Ch'i-ch'ao'nun Batı ve Çin entelektüel ve politik tarihi üzerine denemelerini okuması oldu. Liang'ın on sekizinci yüzyılın Batı Siyaset Felsefesi büyüğü altında yazdığı ve 1903 yılında basılan Hsin min shuo (Yeni İnsanlar Üzerine) adlı makalesi Hu Shih'in entelektüel gelişimi üzerinde önemli bir etki bıraktı. Bu makalede; "özgürlük", "eşitlik" ve "halk egemenliği" gibi konulardaki söylemlerde reform ile devrim arasındaki çizgi genellikle bulanıktır. Çünkü makale; Liang'ın Ch'ing bürokrasisinin siyasi davranışlarına yönelik şiddetli suçlamaları olan "kötü, zorba, karışık ve yozlaşmış" ve yağmacı yetkililer "kaplanlar, kurtlar, çekirgeler... kurtçuklar" gibi ifadeleri içerir. Bu taşradan gelmiş bir gencin zihninde iz bırakan güçlü bir etkiydi ve Hu Shih bu etkiyi şöyle ifade edecekti; "Beni ilk önce şiddetle şok eden şey; eski uygarlığımızın kendi kendine yeterli olduğu, militarist ve materyalist Batı'dan savaş silahları ve ticaret araçları dışında öğrenecek hiçbir şeyin olmadığı yönündeki rüyamın gerçek olmadığını anlamamdı. Yüzlerce kişiye olduğu gibi bana da tamamen yeni bir dünya vizyonu açtılar." (Grieder 1970, 28). Hu, Çin düşünce tarihinin önemli bir yapıtı olan Liang'ın Chung-kuo hsiieh-shu ssu-hsiang pien-ch'ien chih ta-shih (Çin Öğretisinin Gelişmesinin Genel Koşulları) eserini büyük bir ilgiyle okudu. Daha sonra bu eserin "Çin'in, Dört Kitap ve Beş Klasik ötesinde bir şey olduğunu anlamasını sağladığını" açıklayacaktı (Grieder 1970, 29).

Hu daha sonra Yen Fu tarafından yapılan H. Huxley'nin Evrim ve Etik Üzerine, Mill'in Özgürlük Üzerine ve Montesquieu'nun Kanunların Ruhu Üzerine (L'Esprit Des Lois) eserlerinin çevirilerini okudu. Yen'in Evrim ve Etik Üzerine çevirisinin içerdiği fikirlerin Hu'nun üzerindeki etkisi muazzamdı. Huxley'in bilimsel ve entelektüel tarih konusunda yaptığı katkının yanında, "güçlüler muzaffer olur, zayıflar yok olur (yu-sheng lieh-pai)" türünde ifadeleri içeren fikirleri birkaç yıl içinde birçok gencin kalbi ve kanında bir çayır ateşi gibi yayıldı ve alev aldı. "t'ao-t'ai (evrim)" ve "t'ien-tse (doğal seçim)", gazetecilik dünyalarında ve vatansever genç kahramanların dudaklarındaki sloganlarla yaygınlaştı (Grieder 1970, 26). Bu tür terimlere duyulan coşku, kişisel isimlerin kullanımını da yaygınlaştırmıştı. Hu'nun okul arkadaşları arasından birisi "Yang T'ien tse (Doğal Seleksiyon Yang)" ve başka birisi "Sun Ching-ts'un (Varoluş Mücadelesi Sun)" ismini aldı. Hu Shih de ismini, kardeşinin önerisiyle, "Shih-che Sheng-ts'un (Fit Olanın Hayatta Kalması)" ifadesinden aldı. O bunu

Shanghai'daki okul yıllarında ve bir de 1910 baharında Boksör Tazminatı sınavına girmek için Pekin'e gittiğinde başarısız olursa kimse kendisini bilmesin ve onu gülünç duruma düşürmesin diye kullandı. Ancak Shanghai'daki arkadaşları bundan sonra "Hu Shih" ismini kalıcı olarak benimsedi (Grieder 1970, 26-27). Birkaç yıl içinde Arkadaşları farklı ideolojilerle ilgilenseler de Hu Shih doğrulanmış bir Darwinci olarak kaldı.

Shanghai'daki yıllar Hu'ya sadece öğrenme şansı vermekle kalmadı, aynı zamanda kendi görüşlerini geliştirmek ve yayınlamak için ilk fırsatı sağladı. 1906'da Enstitü'deki küçük bir grup öğrenci zamanın ruhuna uygun olarak The Struggle (Mücadele) (Çing-yeh hsün-pao) isimli bir gazete kurdu. Hu gazeteye katkı sunanlar arasındaydı ve The Struggle 1908'de ortadan kalkmadan önce gazetenin editörü olmuştu. O dönemdeki diğer birçok amatör gazetecilik girişimi gibi, The Struggle çoğunlukla yerel ve kolay anlaşılır bir dilde yazılmıştı. Görünen amaçları "eğitimsiz kitlelere yeni fikirler aşılacak" ve ama asıl hedefleri "eğitimi teşvik etmek, halkı teşvik etmek, toplumu geliştirmek ve siyasi bağımsızlığı savunmaktır." (Grieder 1970, 29). Hu'nun başlangıçta makaleye katkıları temel bilim ve coğrafya üzerine basit açıklamalar şeklindeydi. Ama daha sonra "batıl inancı yok etmek ve popüler bilgiyi aydınlatmak" hedefiyle yola çıkarak The Island of Unchanging Reality (Chen-ju tao) (Değişmeyen Gerçeğin Adası) isimli bir romanın seri yayınına başladı. Bu romanındaki düşüncelerinde, kendisini derinden sarsan Fan Chen ve Ssu-ma Kuang'ın "Karma'nın Kâbus Mutlakiyetçiliği"nden esinlendi. Eleştirisinin nesnelere arasında ahlaki intikam kavramı vardı ve 1908'de şöyle diyordu: "Neden ve sonuç var. Belirli bir neden varsa, bunu belirli bir etki izlemelidir, ama bunda hiç kimse onu kontrol etmek için harekete geçmez. Eğer onu kontrol etmek için eylem içinde olan bir adam, bir Tanrı ya da bir Buda olsaydı, zaten yanlış yapmış insanları kim cezalandırabilecekti, onları ilk etapta yanlış yapmaktan kim neden engelleyecekti" (Grieder 1970, 30).

Hu Shih 1910 yılına gelene kadar, Çin'de çocukluğundan başlayarak aldığı eğitimle bir bilim insanı olma yolunda ciddi bir mesafe kat etmişti. Gerek kültürel gerek siyasi ve gerekse fikri gündemi takip ederek kendine özgü düşüncelerini şiir ve makalelerle ifade ediyor ve bunları cesaretle toplumla paylaşıyordu. Hu'ya tam da bu sırada, 19 yaşında, daha çok Batıya dönük liberal düşüncelerin etkisinde gelişen kişiliğinin daha da olgunlaşacağı ve ona bilim insanı, diplomat ve bir politikacı olma fırsatı yaratacak olan yeni bir ufka, Amerika'ya gitmenin yolu açıldı. Hu, kazandığı bir bursla New York Ithaca'da Cornell Üniversitesi Ziraat Fakültesinde okumak üzere 1910 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne gitti.

Hu Shih'in Amerika'daki eğitim hayatı (1910-1917)

Eylül 1910'da Shanghai'dan New York Ithaca'ya varışının hemen ardından, Hu Shih, Cornell Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ne kaydoldu. Zira "o zaman Çin'de geçerli olan inanç uyarınca, Çinli öğrenci sanat, edebiyat ve felsefe dışında yararlı pratik kullanımı olan bir şeyler öğrenmeliydi." (Grieder 1970, 41). Hu, bir buçuk yıl boyunca ciddi bir coşku eksikliği ile biyoloji, botanik ve bitki fizyolojisi çalıştı. Nihayet, 1912'nin başlarında, Çin'de meydana gelen büyük siyasi ayaklanmanın uyandırdığı duygularla, felsefede uzmanlaşmayı seçerek Sanat ve Bilim Koleji'ne transfer oldu (Grieder 1970, 41). Burada kendini entelektüel olarak daha fazla evindeymiş gibi hissetti ve akademik duruşundaki değişim belirgin bir iyileşme ile sonuçlandı.

Amerikan basını, 1914 baharının sonlarında büyük ölçüde; 1'inci Dünya Savaşıyla gelecek Avrupa felaketini önleme gayretleri, Başkan Wilson'un Meksika politikasının karşılaştığı zorluklar ve yakında hizmete girecek Panama Kanalı haberleri ile meşguldü (Grieder 1970, 39). Haziran ayı başında, Leslie'nin Resimli Dergisi editörleri genç bir Çinlinin resmini, "Çinli bir öğrencinin tüm İngilizce konuşan öğrenciler arasında İngilizceyi mükemmelleştirmesinin garip anomaliyi büyük ilgi görüyor. Bay Suh Hu, Cornell Üniversitesi'nde İngilizce dersinde birincilik ödülü kazanan tek Çinli öğrenci. Bu edebi onura ek olarak, Bay Hu ayrıca felsefe alanında bir burs kazandı." başlığı eşliğinde yayınlamak için bir sayfada uygun yer bulmuşlardı. (Grieder 1970, 40). Resimdeki, dikkatlice düğümlemiş kravatı ve dünyayı ve kendisini çok ciddiye alan simasıyla Hu Shih idi. Böylece, Hu Shih'in (ya da o zamanlar kendini çağırdığı gibi Suh Hu'nun) bu başarılarıyla Amerikan basınında kısa süreli olarak tanınması, ona kayda değer bir akademik ayrıcalık kazandırmıştı. O artık yirmili yaşlarının başında, 1904'te Shanghai'a gelişinden bu yana geçen on yıl boyunca, daha entelektüel "hızlı zekalı yeteneğe sahip, ama ruhun sıcaklığı olmayan" genç bir adam olmuştu (Grieder 1970, 40).

Cornell'de Hu'nun çalışkanlığı ve gösterdiği başarılar, 1913 baharında Beta Kappa'da doktoraya seçilmesiyle ödüllendirildi. Üç yaz okulu boyunca gerekli eğitimleri tamamlayarak Şubat 1914'te doktora derslerini tamamladı. Ancak 1915'e geldiğinde, ders dışı etkinliklerle kendine aşırı yüklenmiş gibi hissetti. Ithaca'nın etrafında "çok popülerdi" ve bu onu, John Dewey'in deneysel felsefesini keşfetmesiyle birlikte 1915 yazında Columbia'ya taşınmaya yönlendirdi. Burada milyonlarca insanın yaşadığı büyük bir şehirde güvenli bir şekilde saklanabileceğini düşünüyordu. Dewey'in rehberliği altında daha cana yakın entelektüel bir çevre içinde kendi hedeflerine daha rahat ulaşabilecekti (Grieder 1970, 41). Dewey mutlak doğruları aramak yerine verili koşullarda işlerliği kanıtlanan görüşlerin doğru olarak kabul edilmesini öneriyordu.

Dewey'e göre "koşulların sınavından geçmeyen hiçbir şeye inanılmamalıydı." Bu felsefenin Hu Shih üzerinde büyük etkisi oldu; onun akılcı ve kuşkucu tutumuna anlam ve yön kazandırdı; ona halkının eski geleneklere körü körüne bağlılığına karşı kullanabileceği bir araç sağladı (Lien, 2022). Hu'ya göre tüm "izmler", onların pragmatik geçişinin test gücüyle ya kabul edilmesi ya da reddedilmesi gereken eşit statüye sahip ve pragmatik olarak ele alınması gereken hipotezlerdi. Bunlar mutlak yasalar olarak görülmemeliydi. Problemleri çözme sürecinde işe yarayan her şey doğrudu. Ancak tüm "izm"lere karşı böyle bir tutum, kişiyi belirli bir fikre ve kelimelere olan batıl inançtan, bir başka deyişle kelimelerin tiranlığından kurtarabilirdi (Shih 1962,162).

Hu, Columbia'da iki yıl geçirdi ve Doktora çalışmalarını tamamladı. Hu'nun Antik Çin'de Mantıksal Yöntemin Gelişimi başlıklı tezi Klasik Çince'de özellikle heterodoks okullarda "pragmatik" yargı standartlarının şimdiye kadar tanınmayan felsefi uygulamalarını ortaya çıkarmak için tasarlanmıştı. Hu, Tezini Mayıs 1917'nin sonlarında Dewey'in başkanı olduğu inceleme kurulu önünde başarılı bir şekilde savundu (Grieder 1970, 42).

Amerika'da aldığı eğitim Hu Shih'yi belki katı bir şekilde entelektüalizme hapsedmemişti. Ancak, doğası gereği arkadaşlık kurmaya çok hevesli, bilgiye karşı açgözlü ve çok meraklı olan Hu, aldığı eğitimle akademik inzivaya hapsolmüştü. Amerikan yılları Hu için geniş kapsamlı entelektüel ve sosyal bir tecrübe oldu. O, Çinli arkadaşlarından farklı olarak, daha ayrıntılı bir şekilde kendi kavramıyla "Batılılaşmıştı." Batı'yı ve Amerika'yı daha iyi tanıyor ve daha iyi anlayabiliyordu. 1917'de Çin'e dönüşünün arifesinde günlüğüne şunları yazdı: "Sık sık şunu söylüyorum; benim evim, arkadaşlarımın olduğu yerdir. Daha önce hiç bu ülkede olduğu kadar arkadaşım olmamıştı. Şimdi kendi yarattığım bu evden ülkeme baba evime dönmek için ayrılırken, gerçekten hislerimin üzüntü mü yoksa sevinç mi olduğuna kolayca karar veremiyorum" (Grieder 1970, 41).

Haziran ayı başlarında Dr. Hu New York'tan Batı Kıyısı'na Ithaca'ya giderek arkadaşlarıyla vedalaştı ve 21 Temmuz'da Vancouver'dan Japonya'ya gitti. Nihayet, Amerika'da yaklaşık yedi yıllık bir eğitim aldıktan sonra Temmuz 2017'de Shanghai'a döndü. Artık Çin'e sıkıntılı bir öğrenci olarak değil, yirmi altı yaşında, Çin'in yeni entelektüel elitinin önde gelen bir üyesi olarak döndü; Amerikan üniversitelerinden iki akademik derece almıştı. Pekin Ulusal Üniversitesinde prestijli felsefe profesörlüğü onu bekliyordu. Ünü devrimci genç nesil arasında şimdiden yayılmıştı (Grieder 1970, 42).

Hu Shih'in öğretim üyesi ve devrimci olarak Pekin yılları (1917-1926)

Hu Shih 1917'de Çin'e döndüğünde, Monarşinin yıkılması ve Batı tipi bir cumhuriyetin kurulmasıyla sonuçlanan 1911 Devrimi'nin uyandırdığı umutların tersine, Çin'i yedi yıl önce bıraktığı durumdan pek farklı bulmadı. Yalnızca görünüşte bir cumhuriyet olan ülkede, yerel savaş ağaları egemenlik kurmak amacıyla aralarında çarpışıyorlardı (Kızılçeç 2012, 21). Monarşi yanlısı iki ayaklanma olmuştu. Eski bürokrasi içindeki tutucu aydınlar güçlerini hâlâ koruyorlardı. Çin'in siyasal ve ekonomik bağımsızlığı dış güçlerin tehdidi altındaydı. Nüfusun yüzde 90'ı okuma yazma bilmiyor ve eski geleneklere bağlılığını sürdürüyordu (Lien, 2022).

Hu Shih 1917'de, erken yaşta bir bilim adamı olarak Pekin Ulusal Üniversitesinin öğretim üyesi oldu. Üniversite, kültürel reform hareketinin merkeziydi. Hu Shih ve dış ülkelerde eğitim gördükten sonra Çin'e geri dönen aydınlar, ülkede Batı tipi bir yönetimin işlemesi için önce geleneksel Çin kültürünün Batı modelinin ışığında kapsamlı biçimde gözden geçirilmesi ve bütünüyle yenilenmesi gerektiğini öne sürüyorlardı. Bu aydınların bazıları siyasal konulara büyük bir ilgi göstereseler de sonunda hepsi, siyasal yaşamdan 20 yıl süreyle uzak durarak sağlam bir temel oluşturmak amacıyla eğitim, düşün ve kültür alanlarında etkinlik göstermeye karar verdiler (Lien, 2022).

Hu Shih 1917 başlarında Xin Qingnian (Yeni Gençlik) dergisinde Edebiyatta Reform Konusunda Bir Öneri Denemesi başlıklı bir makale yayımladı. Dergiyi Pekin Üniversitesi'nde meslektaşı olan ve sonradan Çin Komünist Partisi'nin kurucuları arasında yer alan Chen Duxiu çıkarıyordu. Bu makalede "baihua (günlük konuşma dili)" hareketini savunan Hu Shih, edebiyatın "ölü dil ve üslubun" egemenliğinden kurtararak halkın kolaylıkla anlayabileceği ve her türlü düşüncüyü anlatabilme esnekliği taşıyan bir yapıya kavuşturulmasını önerdi. Hu Shi'nin o dönemde tek bir gayesi vardı; halk dilinin/sade dilin edebiyatta ve özellikle klasik Çin edebiyatının temel edebi türü olan şiirde kullanılabileceğini ispat etmek (Kement, 2017).

Hu Shih 1917 başlarında "Yeni Gençlik (Xin Qingnian)" dergisinde "Edebiyatta Reform Konusunda Bir Öneri Denemesi" başlıklı bir makale yayımladı. Dergiyi Pekin Üniversitesi'nde meslektaşı olan ve sonradan Çin Komünist Partisi'nin kurucuları arasında yer alan Chen Duxiu çıkarıyordu. Bu makalede "günlük konuşma dili (baihua)" hareketini savunan Hu Shih, edebiyatın "ölü dil ve üslubun" egemenliğinden kurtararak halkın kolaylıkla anlayabileceği ve her türlü düşüncüyü anlatabilme esnekliği taşıyan bir yapıya kavuşturulmasını önerdi. Hu Shi'nin o dönemde tek bir gayesi vardı; halk dilinin/sade dilin edebiyatta ve özellikle klasik Çin edebiyatının temel edebi türü olan şiirde kullanılabileceğini ispat etmek (Kement, 2017).

Hu Shi'nın edebi hayatını üç dönemde inceleyebiliriz: Birinci dönem, Shanghai'da lise yıllarıdır. Bu dönemde İngilizce derslerine ilgi duyar ve o dönem oldukça revaçta olan çeviri faaliyetleriyle ilgilenir. Avrupa şiirindeki sadelik ve ritmindeki doğallık dikkatini çeker. Dolayısıyla Batılı şiirleri sade dilde şiir yazma girişimi için hazır kaynak olarak görür. Öğrencilik döneminde çeviri şiire ilgi gösterse de bu onun ders dışı aktivitesinden öteye geçmez. Aynı zamanda bu zaman diliminde eski ağır dili de kullanmaktan kaçınmaz (Kement, 2017).

İkinci dönem Amerika'da üniversite eğitimi aldığı dönemdir. Bu dönemde, daha önce çeviri ile tanıdığı ortamı artık bilfiil yaşamaktadır. Devrinin tüm akımlarını ve tartışmalarını çok yakından takip eder. Orada çok farklı isimlerden eserler okur ve bunlar üzerine tartışmalara katılır. Batı edebiyatını, Çin için iyi bir örnek olarak görür. Ayrıca süslü dili bu dönemde içinde eritebileceğini düşündüğü için şiirinden çıkarmaz. Hatta bu dönemdeki klasik şiirlerini Çin edebiyatındaki ilk sade dilde şiir derlemesi olan "Changshi Ji"den de çıkarma lüzumunu hissetmez. Hu Shi, yazdığı ya da tercüme ettiği şiirleri başta devrin en önemli fikir ve edebiyat adamı olan Lu Xun olmak üzere farklı isimlerle yorum almak üzere paylaşır. Onların tavsiyelerine çok önem verir (Kement, 2017).

Üçüncü dönemi için ise ülkesine döndüğü yıl olan 1917 başlangıç alınabilir. Hu Shih bu dönemde fikirde ve sanatında daha olgundur. Sade dilde ilk çeviri şiir olan "Lao Luo Bai"yı Pekin Üniversitesi'nde hocalığı sırasında yayımlamıştır. Yine bir başka çeviri şiiri olan "Guan Bu Zhu" ise onun edebiyat hayatında bir dönüm noktası olduğu gibi Çin edebiyat tarihinde de çok önemli bir adım olmuştur. Amerikalı şair Sara Teasdale'nin "Over The Roofs" şiirini adeta baştan yazmıştır. Hu Shi bu çeviri şiir için kendisinin "yeni çağı" olarak nitelendirmiştir (Kement, 2017).

Hu'ya göre çeviride, devrinde yapıldığı gibi yazarın kendisine ideolojik destek aldığı yerler değil, eserin ruhuna ve bütünlüğüne saygı duymak gerekir. Eseri kendi fikirlerini destekleyecek araç olarak değil, müstakil bir edebi yapıt olarak görür. İçeriğin yanında şekline ve diline de önem gösterir. Birebir çevirinin yanında tekrar bir çeviri yapılabileceğini de göstermeye çalışmıştır. Bu nedenle "Over The Roofs" şiirinin çevirisinde, eserin aslına içeriğinde olduğu kadar sadık kalmamıştır. Dörtlük halinde yazılan şiiri o, çevirisinde düz devam eden mısralar halinde kaleme almıştır, özellikle son dörtlükte şiirin kahramanı olan "Aşk"ı bambaşka bir biçimde sunmuştur (Kement, 2017).

Hu Shih, 1918'de yazdığı ve 1920'de Changshi Ji (Bir Deneyler Kitabı) adlı kitapta topladığı şiirleriyle, edebiyatta konuşma dilini kullanma eğilimine öncülük etti. Bu eğilim gelenekçilerin yönelttiği şiddetli eleştirilere karşın kısa

sürede yaygınlaşarak yeni öykü ve deneme biçimlerine, yeni oyunların yazılmasına ve çağdaş Avrupa edebiyatından çevirilere yol açtı. Hükümet 1922’de konuşma dilini resmî dil olarak ilan etti (Lien, 2022).

Dr.Hu Shih’nin 1872-1922 yılları arasını ifade eden Wu Shi Nian Lai Zhongguo zhi Wenxue (50 Yılın Çin Edebiyat Tarihi) adlı eseri, 1922 yılının Mart ayında Shen Bao gazetesinin 50. yılı anısına derlenip yayımlanmıştır. Eser 10 bölümden oluşmaktadır. İlk 9 bölümü geç dönem Qing Hanedanlığı ve Çin Halk Devleti dönemlerindeki edebi olayları ihtiva etmekte iken, son bölümde 4 Mayıs Hareketi mevzubahis olunmuştur (Kement 2, 2017). Yakın dönemden modern döneme kadar olan edebi gelişmeler incelenmiştir. Klasik dil ile kurulan klasik edebiyatı “aristokrat edebiyat” ve “ölü edebiyat” olarak adlandırılırken, “canlı edebiyatın” ancak yeni dille kurulabileceğinden bahsedilir. Hu Shih, 1916 yılından beri devam eden edebiyat devriminin temelini oluşturan “baihua” yani sade dilin Çin edebiyatını oluşturabilecek tek argüman olduğunu ve yeni edebiyat akımının gelişiminin tarihsel kesinlik ihtiva ettiğini vurgular. Bu, onun edebiyat tarihi olgusunda temel bir kriterdir (Kement 2, 2017). Hu Shih, 10. bölümde evrimsel olarak gördüğü edebiyat devriminin, tarihsel edebiyat kavramını takip ettiğini ileri sürer. Wenxue Gailiang Chuliang adlı yazısında Hu, “edebiyatla meşgul olanlar çağı takip etmek sureti ile kendilerini değiştirirler” der. Hu’nun 50 Yılın Çin Edebiyat Tarihi eseri; Çin Edebiyat Tarihinde edebiyat devrimini ve yeni edebiyat kavramını ilk işleyen, zamanına ve sonraki dönemlere büyük etkisi olan modern Çin edebiyatının başyapıt fikir eserlerinden birisidir (Kement 2, 2017).

Hu Shih 1926’da bir Temmuz günü Pekin-Mukden Ekspresine bindiğinde, arkadaşlarının bir grubu, Çin modasıyla istasyona kadar ona eşlik etti. O gün Hu, Pekin’de geçirdiği çok üretken yılların ardından bir daha dönmeyeceği bir hayatı geride bırakıyordu (Grieder 1970, 217). Hu bundan sonraki zamanı, Paris ve Londra arasında Avrupalı büyük sinoloji araştırma merkezlerinde saygılarını sunmak, Tun-huang Bibliothéque Nationale’deki el yazmaları üzerinde uzun saatler boyunca gözlem yapmak ve bazı İngiliz Üniversitelerinde ders vermek amaçlarıyla kullandı. Ocak ayında Amerika’ya gitti. Burada, Çin’de Devrimci güçlerin istikrarlı bir şekilde Batı girişiminin Yangtze Vadisi boyunca yer alan kalelerine doğru yaklaşmasından endişeye düşen dinleyicilerinden gelen konuşma taleplerini değerlendirdi. Hu, Nisan ayında on aylık yokluğunda kurulan yeni düzenin doğasını keşfetmek amacıyla evine dönmek üzere yola çıktı (Grieder 1970, 218).

Hu Shih'in Şangay'da yazarlık yılları (1927-1930)

Hu 1927 İlbaharının sonlarında Shanghai'a döndüğünde Çin Milliyetçi Partisi Kuomintang, devrimci koalisyonun bir parçası olarak iktidara gelmişti. Amaçları Çin askeri vesayetini ve yabancı emperyalizmini yok etmektir. Ancak, istikrarsız Çin Milliyetçi Partisi-Çin Komünist Partisi ittifakı 1927 Nisan ayında çöktü. Nanking'de Milliyetçi Parti tarafından kurulan devrimci rejim, Sun Yat-sen'in tasarladığı gibi devrimin tamamlanması için çalışmalarına devam etti (Grieder 1970, 220).

Bununla birlikte, 1927 baharında, Hu Pekin'e dönmek yerine Shanghai'da Uluslararası imtiyazlı bölgede bulunan Jessfield Yolu'nda bir ev aldı ve üç buçuk yıl boyunca burada yaşadı. Böyle kaotik zamanlarda Shanghai'ın yaşamak için çekici kılan çok şeyi vardı. Belki de en önemlisi, bağımsız görüşlü insanlara yabancı imtiyazlarda teklif edilen sığınak olmasıydı (Grieder 1970, 224). Sonra Shanghai'ın dünyanın diğer bölgeleriyle teması vardı ve gidış geliş imkanları daha fazlaydı. Yayıncı işletmelerin hala en büyük merkeziydi. Üniversitelerinden hiçbirisi tam olarak Peita ve Tsinghua'nın ününe yaklaşmasa da bir dizi saygın özel enstitüler mevcuttu. Bunlardan biri, 1925'te yurtsever duygularla çeşitli görevlerden geri çekilen öğrenciler tarafından kurulan Kuang-hua Üniversitesi'ydı. Bir diğeri kampüsü Shanghai'ın eteklerinde Woosung'da bulunan Hu'nun eski okulu Çin Ulusal Enstitüsüydü. Hu Shih Shanghai'da geçirdiği zamanın büyük çoğunluğunda Kuang-hua'da felsefe öğretti. 1928'de özel bir hevesi olmasa da Çin Ulusal Enstitüsü Başkanlığını kabul etti. Hevesi yoktu çünkü Nanking rejiminin eğitim konusunda nasıl bir politika izleyeceği ve devlet üniversitelerine devam eden devrim sürecinde nasıl bir rol belirleyeceği hala belirsizdi. Hu'nun Milliyetçi Hükümet ile olan ilişkileri gerçekten çok kötü başladı (Grieder 1970, 224).

Hu, Mart 1928'de bir avuç Batı eğitimi almış aydın tarafından oluşturulan ve ilk yayın kurulu Hsü Chih-mo, WenI-to ve Jao Meng-k'an olan, içinde daha çok edebi eğilimler yer alan The Crescent (Hilal) adlı aylık bir incelemeyi yayınlamaya başladı. Derginin romantik şairlerinin çok azı siyasetle ilgiliydi. Hu Dergide, geniş bir yelpazeye yayılan ilgi alanlarına paralel olarak; Budizm'in tarihi üzerine makalelere, sözlü edebiyat hareketi ile ilgili yorumlara, seri halinde otobiyografisine, kitap yorumlarına, Kuomintang ideolojisine dönük güçlü eleştirilere, Avrupa ve Amerikan kısa hikayelerinin çevirilerine yer verdi (Grieder 1970, 226).

Dr. Hu Shih, 1929'da Hangi Yolu Takip Etmeliyiz? başlıklı yaygın olarak okunan bir makalede "devrim" ve "evrimin" birbirini dışlayan süreçler olarak anlaşılması gerektiğini ileri sürdü. Hu, devrimi, basitçe "zorlanmış evrim" olarak tanımlıyordu. Devrim bilinçli bir eylemdir, evrim ise bütün olarak görülemez ve

hissedilemez. Bu nedenle evrim "yavaş" ve "yönetilemeyen" bir süreçtir ve "sıklıkla eski kurumların ve koşulların içine hapsolmayla sonuçlanır." Hu, "bilinçsiz evrim bilinçli devrimden aşağıdır" diye devam eder (Grieder 1970, 227). Ancak o şiddet içermeyen devrimci yaklaşımı tercih eder. Ona göre devrim; eğitim, yasama ve anayasal siyasi süreçlerle hedefine ulaşmalıdır. Hu bunu, bugün de geçerli olan evrensel şekliyle şöyle ifade eder: "Gerçek düşmanlarımız yoksulluk, hastalık, cehalet, açgözlülük ve düzensizlik. Bu beş kötü ruh gerçek devrim karşıtlarıdır, ama onlar bizim şiddet içeren yöntemlere başvurarak devirebileceğimiz türden değiller. Bu beş düşmana karşı gerçek bir devrimin izleyeceği tek bir yol var: Düşmanlarımızı açıkça tanımak, sorunlarımızı açıkça belirlemek ve sonra ülke genelinde zeki ve yetenekli olanlarla bir araya gelmek, dünya biliminin bilgi ve yöntemlerini benimsemek ve bilinçli liderlik altında adım adım bilinçli bir şekilde reformları üstlenmek ve azar azar düzenli reformların sonuçlarını toplamak . . . Bu yöntem çok zor, ama biz daha basit veya daha kolay bir yöntem tanımıyoruz. Bu yöntem çok yavaş, ancak biz daha hızlı başka bir yol bilmiyoruz."(Grieder 1970, 228).

Hu Shih'in İnsan Hakları ve Geçici Anayasa başlıklı makalesi The Crescent Dergisinin Nisan 1929 sayısında yayınlandı. Haziran ayında da Milliyetçilere yönelik keskin bir suçlamayla, Ne Zaman Bir Anayasaya Sahip Olabiliriz? başlıklı bir makale daha yazdı. Bu makalelerden rahatsızlık duyan Hükümet Hu'yu tutuklayarak yargısız ceza verdi (Grieder 1970, 241). Hükümetin bu tavrına gerek yurt içinde gerek yurt dışında büyük tepki gösterildi (Grieder 1970, 244). Nanking rejimi, 1929'da Hu'yu susturmayı başaramamış olsa da 1930'da ona Çin Ulusal Enstitüsü başkanlığı görevinden el çekti. Basında Hu'nun Şikago ve Yale'de ders vermek için kısa bir süre sonra Amerika Birleşik Devletleri'ne gideceği yazılıydı, ancak bu 1933'te gerçekleşti. Bunun yerine Hu yıl sonuna kadar Shanghai'da kaldı. Sonra, otuz dokuzuncu doğum gününde, yakın zamanda kurulan Çin Vakfı'nın Derleme ve Çeviri Komitesine başkanlık yapmak üzere bir kez daha Pekin'e döndü. Birkaç hafta sonra Ekim 1930'da Eğitim Bakanlığından istifa ederek Üniversitenin yeni şansölyesi olan Chiang Monlin'in daveti üzerine yeniden Pekin'den Peita'ya giderek Sanat Fakültesi dekanı oldu. Hu Shih, Eylül 1931'de Pekin'deyken, Japon Birlikler Mukden'e yürüdü ve Çin'in modern tarihinde yeni ve trajik bir sayfa açmak üzere Mançurya'nın fethini başlattı (Grieder 1970, 245).

Hu Shih'in Pekin'de üniversitede yöneticilik yılları (1931-1937)

Hu Shih'in Pekin'de ikinci döneminde yaşadığı yıllar şüphe ve öfkeyle dolu yıllardı. Bu yıllarda Hu Shih liberal görüşlerin sözcüsü olarak öne çıktı. Hu, Mayıs 1932'de kuruluşundan itibaren 1937 yazında savaş çığının altında

kaybolana kadar, Tu-li p'ing-lun (The Independent Critic (Bağımsız Eleştiri)) adlı haftalık bir siyaset dergisi çıkardı. Hu, dergide; yabancı istilanın ve iç çekişmenin karanlıklaştıran arka planına karşı anayasacılık davasını savunmaya, Çin gibi bir ülke için demokrasinin fizibilitesini değerlendirmeye, otoriterliğin tehlikelerine karşı uyardı ve yeni bireyciliğin ruhuna bağlılığı teşvik etmeye devam etti. Tıpkı "The Endeavor" ve ondan önceki "The Crescent" gibi, "The Independent Critic" de sekiz-dokuz kişilik liberal entelektüel küçük bir gurup tarafından yaratılan özel bir gazetecilik girişimidir. Dergi, 1934 yılına gelindiğinde maliyetini karşılayacak şekilde yeterli okuyucu kitlesine ulaşmıştı. Tirajını 1935'te yaklaşık yedi bine, bir yıl sonrası ise bunun iki katına çıkarmıştı (Grieder 1970, 247).

18 Eylül 1931'de Japon Kwantung Ordusu Çin'in kuzeyde Shenyang, Changchun ve yirmiye yakın şehri işgal etti. Çin ulusu hayatta kalma kriziyle karşı karşıya kaldı. Bazı entelektüeller olayın şaşkınlığı içinde ne yapacaklarını bilmezken; diğerleri kararlı bir şekilde devrim için yürüdüler (Kızılçeç 2012, 144). Çin'deki devrimci gelgit bir kez daha yeni bir zirveye yükseldi. O zamanlar Hu Shih, "bilim yoluyla ulusal kurtuluş" sloganını tekrarlayarak, öğrencilerin sınıflarını devrim için terk etmelerini engelledi. Hu, bilimin tüm kötülükler için her derde deva olduğuna sadakatle inanan bir insandı. Bilimsel ruh, doğru için gerçekleri aramayı amaçlıyordu. Bilimsel bir tutum, önyargı ve duygusallıktan özgürlük anlamına geliyordu (Shih 1962, 162).

Haziran 1932'de Hu Shih, Independent Critic 7. Sayısında, Bu Yılkı Üniversite Mezunlarına başlıklı iki makalesini yayınladı. Üniversite mezunlarına daha sonra "Altın İğne" olarak adlandırılacak "yaşamı koruyan üç formül" sundu: "Her zaman çalışarak indirilmeye değer bir veya iki soru arayın", "her zaman amatör bir ilgi geliştirmeye çalışın" ve "her zaman bir miktar güvene sahip olun" (Shao-pin 1969, 37). Ayrıca, Fransız bilim adamı Louis Pasteur'ü Fransa-Prusya Savaşı sırasında "ulusu bilim yoluyla kurtarma" modeli olarak gösterdi. "Bilime olan muazzam güveni nedeniyle, Pasteur, ulusu mutlak bir aşağılanma ve ciddi krizle karşı karşıya kaldığında bile mikroskobunu ve laboratuvarını asla terk etmedi. Mikroskobunun 5 milyar franklık bir tazminat üretebileceğini asla bekleliyordu. Yine de görmeden ve bilmeden, milletini bilim yoluyla kurtarma mucizesini çoktan yaratmıştı." (Shao-pin 1969, 38). Hu Shih 1934'te ikinci Bu Yılkı Üniversite Mezunlarına başlıklı makalesini yazdı. Eski "üç formül"ün yanı sıra dördüncüsü ile geldi: "Önce kendiniz üzerinde düşünmelisiniz, başkalarını ve özellikle de toplumu suçlamamalısınız." "Kendiniz üzerinde düşünmek" formülü, gençleri "daha fazla çaba göstermeye, kendileri için daha yararlı ve güvenilir beceriler edinmeye" teşvik etmeyi amaçlamaktaydı (Shao-pin 1969, 37-39).

Shih, 1932'nin sonundan Şubat 1933'te istifa edene kadar Pekin Cemiyetinin başkanı olarak görev yaptı. İstifa etmesinin hem kişisel hem de entelektüel olarak birkaç nedeni vardı. Asıl neden Hu'nun inancı, açıkça ifade edilen ise, görev arkadaşı Yang Ch'uan ve radikal Shanghai hizbinin Hu'nun da katıldığı bir hapisane koşulları soruşturmasının bulgularını çarpıtmış olmalarıydı (Grieder 1970, 277).

Hu Shih, Haziran 1933'te, Amerika'da Pasifik İlişkileri Enstitüsü'nün Banff konferansına katılan Çin heyetine başkanlık etmek ve Şikago Üniversitesi'nde ders vermek üzere Shanghai'dan yola çıktı. Şikago dersleri, daha sonra Çin Rönesansı olarak yayınlandı. Hu Çin'in, Batı etkisinin "yavaş nüfuzu" altında moderniteye doğru ilerleyişinden emin bir şekilde bahsetti. Amerikalı dinleyicileri, Çin'in modern yolları kabul ettiğinin göstergeleri olarak Çin'de deri ayakkabıların ve "bob model" saçların popüleritesine dikkat çekti (Grieder 1970, 279). Ancak Kasım ayında Pekin'e döndüğünde, Hu'nun ilk endişesi Çinli dinleyicilerine Çin'i hala modern uygarlıktan ayıran muazzam uçurumu hatırlatmak oldu: Batı'nın: "Avrupa uluslarının halkları, ulus kurma büyük sorunu ile karşı karşıya değil, çünkü onların ulusları uzun zaman önce sağlam temeller üzerine kuruldu. Böylece onlar üretim, dağıtım ve benzeri sosyal sorunların tartışılması için ayıracak enerjiye sahipler. Ama bizim ülkemizde, bu millet henüz bir millet değil, bu hükümet bir hükümet değil... dünyadaki üretim ve dağıtım sistemindeki değişiklikleri tartışmaya ne kadar layığız? Ben böyle sorular önemsizdir demiyorum. Ben sadece şunu söylüyorum, Çin'in şimdiki koşullarında, bu tür sorunlar, ulusun kendisinin hayatta kalmasının garantisi için bir yol bulana kadar çözüm yollarından yoksun olacaktır." (Grieder 1970, 280).

Hu Shih, 1937 Temmuz ayının başlarında, 1936 yılının sonunda ilan edilen Birleşik Cephenin ruhuna uygun olarak hükümet tarafından organize edilen partililerin, entelektüellerin, eğitimcilerin ve diğer yetkililerin ulusal krizin tartışılması için bir araya getirildiği bir dizi "yaz sohbetine" katılmak için Pekin'den ayrıldı. 7 Temmuz'da Çin'in liderleri, entelektüelleri ve siyasi elitleri Chiang Kai-shek'in yazlarını geçirdiği Kiangsi'de dağ köyündeki ikametgahında bir araya geldiğinde, Çin ve Japon birlikleri arasında çatışmalar patlak verdi. Ay sonunda şehir işgal edilmiş birkaç hafta sonra da çatışmalar Şanghai'a yayılmıştı. Japonlar ilerledikçe Kuzey Çin'in üniversiteleri boşaltıldı ve adeta öğrencilerle entelektüellerin yarattığı bir mülteci seli oluştu. Hu Shih'in en büyük endişesi gerçek olmuştu: Uzun ve zorlu çabalarla inşa edilen kurumlar korkunç bir hızla yok edilmiş, küçük aydınlanma adaları savaşın hızla akan gelgitinin altına gömülmüş ve sabırla beslenen güven yok edilmişti (Grieder 1970, 290).

Hu Shih'in anavatandan uzakta diplomat, bilim insanı ve siyasetçi yılları (1937-1962)

Hu Shih, 1937 Yazında Japonya ile daha az maliyetli bir çözüm için tüm umutlar paramparça olunca, Milliyetçi hükümete bağlılığını ilan etmek için hiç zaman kaybetmedi. Böyle zamanlarda, "devletin korunmasının" herkesin ilk kaygısı olması gerektiğini deklare etti. Hu, bu ruh haliyle Eylül ayı ortalarında yarı resmi bir elçi olarak Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da Çin'in davasını anlatmak için ayrıldı (Grieder 1970, 294). Ömrünün bundan sonraki yirmi beş yılının kendisine kalan yedi yılı hariç hepsini, Çin'in savaşa ve devrime düşüşünü uzaktan izleyerek yurtdışında geçirmesi onun yazgısıydı. Hu'nun 1937'de Çin'den ayrılmasını, onun toplumsal ve entelektüel reform mücadelesine etkin katılımının sonu olarak işaretlemek gerekir. Hu, 1930'lar boyunca yüksek ve yararsız bir güven duygusuyla etkisi altında kaldığı Milletler Cemiyeti'nin müzakerelerini ilk elden gözlemlemek için Cenevre'ye gitmeden önce, Sonbahar ve Kış 1937'de birkaç ayını Amerika Birleşik Devletleri'nde geçirdi. Eylül 1938'de Hu Cenevre'deyken, Chiang Kai-shek onu C. T. Wang'ın (Wang Cheng-t'ing) yerine Çin'in Washington Büyükelçisi olarak atadı. Böylece, Hu ilk kez kendisini Milliyetçi hükümetin resmi bir görevlisi, bir diplomat olarak bulmuştu. Hu, bireysel olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde çok seviliyor ve ona saygı duyuluyordu. The New York Times başyazısında şöyle yorum yapmıştı: "Dr. Hu Shih'i tanıyan Amerikalılar onun atanma haberine sevinecek." (Grieder 1970, 294).

1942'de Hu Shih beklenmedik bir şekilde hükümeti tarafından geri çağrıldı. Chiang Kai-shek'in Hu ile hoşnutsuzluğu, Hu'nun Çin'in davasını savunmaktan ziyade Amerikan politikalarını haklı çıkarmak için daha çok çaba sarf ettiğine inanmasından kaynaklanıyordu. Hu Shih, Çin ve Amerikan müttefikleri arasında artan güvensizliğin bir sebebi olarak görünüyordu, ancak görevden alınması, gerginliği hafifletmek yerine daha da artırdı. The New York Times "şok" haberinde "Evde onun için daha yüksek bir görev belirlenmemişse geri çağırılması bir hata." diye yazmıştı (Grieder 1970, 295). Bu Amerikan eleştirisine bir ödün olarak Generalissimo (Chiang Kai-shek), Hu'yu Yönetici Yuan'a özel danışman olarak atadı. Hu, birkaç yıldır aralıklı olarak bir kalp rahatsızlığından acı çekiyordu. Bu nedenle hastalığını gerekçe göstererek Amerika Birleşik Devletleri'nde kalmayı tercih etti. Harvard ve Columbia'da ders verdi. Aynı zamanda Kongre Kütüphanesi'nin Doğu Departmanında danışman olarak görev yaptı. Bu arada hayatının geri kalanında onu meşgul edecek başlıca bilimsel çalışması olarak, altıncı yüzyılın coğrafya üzerine bir eseri olan Shui-chingchu (Su Yolları Kitabı Üzerine Yorum) çalışmasını takip etti. Bununla birlikte, Milliyetçi hükümetle olan bağlantılarını tamamen kesmedi. 1945 yılında, yaşamı

boyunca ilgi duyduğu San Francisco'daki Birleşmiş Milletler kuruluş konferansında Çin heyetinin bir üyesiydi. Hu, o yılın ilerleyen zamanlarında, Eğitim Bakanı Chu Chia-hua'nın yokluğunda Londra'da UNESCO konferansına katılan Çin Delegasyonunun Başkan Vekili olarak görev yaptı. Haziran 1945'te de Peita Şansölyesi olarak seçildi (Grieder 1970, 295).

Hu 1947'de yeni anayasa ile oluşturulan Ulusal meclise seçildi. Milliyetçi Hükümetin 1949'da Anakara'dan kovulması nedeniyle yeniden seçim yapılamadığından Hu, on beş yıl sonraki ölümüne kadar Meclis'teki koltuğunu korudu (Grieder 1970, 305). Ulusal Meclis'in anayasal görevleri arasında, Yeni hükümetin başına bir başkan ve başkan yardımcısı seçilmesi bulunuyordu. Meclis'in Nanking'de toplanmasından kısa bir süre önce, Mart 1948'in sonunda, Hu Shih'in başkan yardımcılığına seçileceği yönünde spekülasyonlar vardı. Hu hemen böyle bir niyeti olmadığını açıkladı. Birkaç gün sonra Chiang Kai-shek bölünmüş bir ulusun başkanlığını istemediğini açıkladığında durum daha ilginç bir hal aldı. Generalissimo, Cumhurbaşkanlığı adayının "bizim dışımızda bir kişi olması gerektiğini" söyledi ve diğer özelliklerini şöyle sıraladı: "Anayasanın esaslarını kavrayan bir kişi... demokrasinin ideallerinden ilham alan, demokratik ruh ve demokrasi ile aşılabilir bir kişi... tarihimiz, kültürümüz ve ulusal geleneklerimiz konusunda derin bir anlayışa sahip biri... çağdaş uygarlık konusunda zengin bir bilgiye sahip ve dünya trendlerini takip eden bir kişi." (Grieder 1970, 305). Bu tanımlama gerçekten Hu Shih'in niteliklerine uyacak şekilde çizilmişti ve Chiang'ın gerçekten de Hu'yu makamı kabul etmeye ikna etmeye çalıştığını gösteren kanıtlardı.

Hu Shih, Mayıs ayında bir kez daha Pekin ve Peita'dan emekli oldu. 1948 sonbaharında en azından kuzey Çin'de milliyetçi dava kaybedildi (Grieder 1970, 305). Ekim ve Kasım'da Çin Komünist Partisi Mançurya'dan milliyetçi orduların sonuncusunu da kovdu. Aralık ayında kuzey şehirlerinin hepsi Çin Komünist Partisine bağlı Halkın Kurtuluş Ordusu tarafından tamamen ele geçirilmişti (Kızılçeç 2012, 287). Aralık'ta Hu Shih Generalissimo'nun kişisel emri ile gönderilen bir uçakla kuşatma altındaki Pekin kentinden ayrıldı. Arkasında tahmin edilebileceği üzere, kırık umutların bir çöpü olarak; birçok el yazması, mektupları ve günlüklerinin bazı bölümleriyle birlikte kişisel Kütüphanesini ve geçmişin diğer hatıralarıyla birlikte kişisel eşyalarını bıraktı. Birkaç gün sonra, 17 Aralık'ta tam olarak, elli yedinci doğum gününde, uzun yıllardır arkadaşı olan Nanking'deki ABD'nin Çin Büyükelçisi Leighton Stuart'ı aradı. Arkadaşlıkları, Hu Shih'in Peita'da genç bir profesör ve Büyükelçi Stuart'ın yeni kurulan Yenching Üniversitesinin ilk başkanı olduğu yirmili yılların başlarına kadar uzanıyordu (Grieder 1970, 308).

Nisan 1949'un başlarında, Shanghai savaşından birkaç hafta önce, Hu Shih bir kez daha doğduğu şehirden ABD'ne, New York'a yelken açtı. Shanghai onun için, yaklaşık kırk yıl önce ötesindeki büyük dünyaya ilk macerasından itibaren aradan geçen yıllarda pek çok zamanlar döndüğü ve artık bir daha geri dönemeyeceği şehirdi. Çin Komünist Partisinin zaferi Hu Shih'yi derinden sarstı. O bunu Sovyet emperyalizminin akılsız ajanlarının bir zaferi olarak görüyordu. Bu görüşünü Ekim 1950'de yayımlanan Foreign Affairs dergisinde Stalin'in Büyük Stratejisinde Çin başlıklı bir makale olarak yayımladı (Grieder 1970, 310).

Hu, çoğunlukla, 1950'lerin başında Amerika'da "Çin sorunu" üzerine yapılan öfkeli tartışmalardan uzak durdu. Dokuz yıl boyunca Amerika Birleşik Devletleri'nde yarı sürgünde yaşadı: Öncelikle akademisyen olarak, bir süre Princeton Üniversitesi'nde Gest Oriental Collection'ın sanat danışmanı olarak görev yaptı ve New York'ta kitaplar ve el yazmalarıyla dolu bir apartman dairesinde, harflerin ve öğrenmenin yaşamının nazik karmaşası içinde emekliliğini yaşadı (Grieder 1970, 311). 1952-1953 yıllarında Anakara'daki bozgunundan sonra kendilerini toparlayan Milliyetçilerin bulunduğu Tayvan'a kısa bir ziyaret gerçekleştirdi. Hu 1954'te, Chiang Kai-shek'in Cumhurbaşkanlığında ikinci dönemine seçildiği Ulusal oturumlara katılmak için tekrar Tayvan'a gitti. 1958'de Chiang, Hu'yu Academia Sinica'nın Başkanlığına atadı. Hu Shih Nisan ayında adaya döndü ve ömrünün kalan dört yılında, Üniversite'nin tesisleri iyileştirmek ve Tayvan'da bilimsel eğitimin gelişmesi için Çin-Amerikan bilimsel iş birliğini teşvik etmek için çalıştı (Grieder 1970, 311).

Dr. Hu Shih, son yıllarda şüphesiz "özgür" idi. Hu, Çin'in en göze çarpan entelektüel süsü ve Dört Mayıs neslinin hayatta kalan adadaki en prestijli insanı olarak, yirmili yılların umutlu dönemiyle görünür bir bağlantı rolünü, geleneksel zarafeti, şehirliliği ve iyi mizahıyla oynadı. O her zaman saygı duyulan birisi olarak kaldı. Komünistler tarafından 1955'te titizlikle yürütülen hayatı ve eserlerini itibarsızlaştırma kampanyası, ancak Hu'nun bir ışığın içinde kahramanca canlanmasını ya da omuzunda bir şehitlik mantosu gibi durmasını sağladı (Grieder 1970, 312).

Hu artık yaşlı bir adamdı, sağlığı bozuk ve kalbi zayıftı. 24 Şubat 1962 günü öğleden sonra geç saatlerde ölüm hızlı ve nazik bir şekilde geldi. Dr. Hu Shih, Academia Sinica'ya yeni seçilen arkadaşları için verdiği bir resepsiyondan sonra misafirlerine veda ederken kalp krizi geçirdi ve hayatını kaybetti (Grieder 1970, 313). Son saatlerini, onu ve olmaya çalıştığı şeyi olduğu gibi takdir etmeyi başarabilen arkadaşlarının ve akademisyenlerin arasında, sosyal bir ortamda uygun bir şekilde harcamıştı. Hu için tercih edebileceğinden fazla geleneksel tarzda oldukça etkileyici bir cenaze töreni düzenlendi. Pekin Ulusal Üniversitesiyle Çin Cumhuriyeti bayrakları tabutunun üzerine örtüldü ve

Chiang Kai-shek'in kendisi de saygısını sunmak için yas tutan sayısız insanın başında geldi. Hu Shih, Taipe'nin yaklaşık on mil doğusunda, Nankang'daki Academia Sinica binalarına yukarıdan bakan bir tepede inşa edilen mezara defnedildi (Grieder 1970, 313). Böylece yetmiş bir yıl önce başlamış olan bir hayat sona erdi. Ancak, akılda ve gelenekte çok uzak bir zamanda olan Hu'nun yolculuğunun aşamaları on yıllarla değil, yüzyıllarla ölçülmelidir (Grieder 1970, 313).

Bay Wu Hao, 2012 yılında Hu Shih'in doğumunun 120. yıldönümü anısına, Hu Shih'in Pekin'deki Yabancı Dil Öğretim ve Araştırma Basını tarafından önerilen İngilizce makalelerinin en iyilerini seçip yeniden düzenlemiş ve bunları üç tema şeklinde yayımlamıştır: Chinese Literature and Society (Çin Edebiyatı ve Toplumunu), Chinese Philosophy and Intellectual History (Çin Felsefesi ve Entelektüeli) ve National Crisis and Public Diplomacy (Tarih ve Ulusal Kriz ve Kamu Diplomasisi). Bu üç ciltlik koleksiyon Hu Shih'in kapsamlı bir koleksiyonunu sunmak yerine akademik düşüncelerinin özünü temsil etmeyi amaçladığı için önceki baskılardan farklıdır. Bu nedenle, sadece Hu Shih'in en önemli ve en temsili parçaları buna dahildir (Shih 2013, VIII).

Sonuç

Dr. Hu Shih 71 yıllık ömründe, üç rejime (Çin İmparatorluğu (Mançu Hanedanlığı), Çin Milliyetçi Parti Cumhuriyet dönemi, Çin Komünist Partisi Rejimi), iki devlete (Çin Halk Cumhuriyeti ve Tayvan (resmi olarak kabul görmese de)), iki dünya savaşına, iki cemiyete (Milletler Cemiyeti ve Birleşmiş Milletler) ile sayısız devrimler, isyanlar, iç ve bölgesel savaşlara tanıklık etti. Yine bu ömre Hu Shih, geniş bir yelpazeye yayılan ilgi alanlarıyla ve üstün yetenekleriyle; yazarlığı, devrimciliği, bilim adamlığını, filozofluğu, öğretim üyeliğini, akademisyenliği, siyasi danışmanlığı ve diplomatlığı sığdırdı.

Dr. Hu Shih, yaşadığı çağda, sık görünen olayların ortasında makul analizlere direnmek ve iyimser değerlendirmeye inanmak, aklın sesini duyurmak ve bazen alışılmış iyimserlik halini bile bulanıklaştırmakla tehdit eden hayal kırıklığını ortadan kaldırmak için mücadele etti. Onun mantıklı ve makul insanlar tarafından tarihin akışının şekillendirilebileceğine olan inancı savaşın acı yılları, siyasi krizler, sivil iç çatışmalar ve toplumsal devrim hareketleri nedeniyle hayatta kalamadı.

Hu Shih, halkının geleneklerine ve batıl inançlara körü körüne inanmayı kabul etmemiş, aklın, bilimin ve batılı liberal değerlerin üstünlüğüne inanmıştır. Hu Shih bu değerleri öncelikle ilk eğitimi aldığı babasından ve klasik eğitim

yerine akılcı eğitimine büyük önem veren annesinden, daha sonra henüz onlu yaşların başındayken Chu Hsi tarafından Budizm karşıtı düşüncelerden derlenmiş bir metnin sayfalarından, amcasının evinde boş bir odada çöp olarak bulunduğu Shui-hu Chuan'ın eserleri olan Ming ve Ch'ing hanedanlarının şaheser popüler hikayelerinden, 1904-1908 yılları arasında Shanghai'da "Batı çalışmaları" alanında bazı kurslar sunan üç okulda geçirdiği yıllarda özellikle Yen Fu'nun çevirilerini ve Liang Ch'i-ch'ao'nun Batı ve Çin entelektüel ve politik tarihi üzerine denemelerini okuması ve nihayet 2010 yılında gittiği Amerika Birleşik Devletlerinde Dewey'in rehberliği altında yaşadığı kapsamlı entelektüel ve sosyal tecrübeden almış ve bu onu Çinli arkadaşlarından farklı olarak Batılılaştırmıştı.

Hu Shih siyasi olarak yönetimle aynı düşünmüyordu, ancak gerçek bir milliyetçiydi. Eylül 1931'de Japonya Çin'in kuzeydoğu eyaletlerini işgal ettiğinde bazı entelektüeller olayın şaşkınlığı içinde ne yapacaklarını bilmez ve bazıları devrim için yürürken, bilimin tüm kötülükler için her derde deva olduğuna sadakatle inanan Hu Shih öğrencilerin eğitimlerine devam etmelerini sağladı. Hu bunun yanında, 1932-1937 yılları arasında çıkardığı Tu-li p'ing-lun (The Independent Critic, Bağımsız Eleştiri) adlı haftalık bir siyaset dergisinde, yabancı istilanın ve iç çekişmenin karanlıklaşan arka planına karşı anayasacılık davasını savunmaya devam etti. Hu Shih, 1937 Yazında Japonya ile daha az maliyetli bir çözüm için tüm umutlar paramparça olunca, Milliyetçi hükümete bağlılığını ilan etmek için hiç zaman kaybetmedi. Böyle zamanlarda, "devletin korunmasının" herkesin ilk kaygısı olması gerektiğini deklare etti.

Hu Shih her ne kadar Kuomintang ve Çin Komünist Partisi ideolojilerine inanmasa da siyasi anlamda Chiang Kai-shek ile birlikte hareket etmiştir. Hu Shih'in Chiang Kai-shek ile bu anlamda ilk teması literatüre göre, 7 Temmuz 1937'de Chiang Kai-shek'in yazlarını geçirdiği Kiangsi'deki ikametgahında hükümet tarafından organize edilen "yaz sohbeti" toplantısında olmuştur. Daha sonra Hu Shih bir dizi resmi görevlerde yer aldı; Eylül 1938'de Milliyetçi Hükümetten aldığı ilk resmi görev olan Çin'in Washington Büyükelçiliği, 1945 yılında, San Francisco'daki Birleşmiş Milletler kuruluş konferansında Çin heyeti üyeliği, 1947 yılında Ulusal Meclis üyeliği. Bu dönemde Hu Shih ile Chiang Kai-shek arasındaki ilişkiler görünüşte çok iyi değildi. Örneğin, 1942'de Hu Shih beklenmedik bir şekilde ABD'deki Büyükelçilik görevinden geri çağrıldı. Chiang Kai-shek'in Hu ile hoşnutsuzluğu, Hu'nun Çin'in davasını savunmaktan ziyade Amerikan politikalarını haklı çıkarmak için daha çok çaba sarf ettiğine inanmasından kaynaklanıyordu. Ancak Chiang Kai-shek Hu Shih'e karşı büyük saygı duyuyordu. Nitekim Ulusal Meclis anayasal görevi gereği Mart 1948'in sonunda yeni hükümetin başkanını seçmek için hazırlandığında Chiang Kai-

shek bölünmüş bir ulusun başkanlığını istemediğini açıklamış ve istediği Cumhurbaşkanlığı adayının özelliklerini sıralarken Hu Shih'in niteliklerini tanımlamıştır. Buna ilave olarak 1948 sonbaharında kuzey Çin'de milliyetçi dava kaybedildiğinde, Hu Shih Aralık ayında kuşatma altındaki Pekin kentinden Chiang Kei-Shek'in kişisel emri ile gönderilen bir uçakla ayrıldı. Daha sonra da 1958 yılında Chiang, Hu'yu Academia Sinica'nın Başkanlığına atadı. Hu Shih 24 Şubat 1962 günü Academia Sinica'da görevi sırasında hayatını kaybettiğinde düzenlenen cenaze töreninde Chiang Kai-shek saygısını sunmak için yas tutan sayısız insanın başında geldi.

1958'de Academia Sinica'nın Başkanı olarak atanması dolayısıyla yapılan törene katılan Başkan Chiang konuşmasında Dr. Hu'ya övgüde bulunduktan sonra bu göreve atanmasında en önde gelen nedenin onun moral karakterinin olduğunu söyler. Bunun üzerine ayağa kalkan Dr. Hu, Academia Sinica Başkanlığı gibi bir görevin tek başına moral değerlerle yürütülemeyeceğini, asıl olanın entelektüel kalite olduğunu ve görevi üstlenmeye böyle bir anlayışın ruhuna uygun olduğu için razı olduğunu ifade eder. Çünkü onun düşüncesine göre görevlerin başarıyla yürütülmesi için moral değerler tek başına yeterli değildir. Academia Sinica gibi öğretim kurumlarının hedef ve amaçları bilimsel ruh ve metodolojiyle tanımlanmalıdır. İşte Dr. Hu Shih'in günümüz için de çok değerli olan evrensel hayat felsefesinin özü budur: Bilimsellik ve metodolojik sistem. Hu ne yapılırsa yapılsın içinde bilimsel ruhun hâkim olması gerektiğine inanmaktadır. Onun için ülkenin bütün geri kalmışlıklardan kurtuluşunun anahtarı; "bilim yoluyla ulusal kurtuluş" sloganında yatmaktadır.

Dr. Hu Shi, Çin'de yeni edebiyat ve dilde sadeleşme hareketinin öncüsüdür. Bir başka deyişle Sade dili Çin şiirine sokan bilim insanıdır. Bu amaçla Yeni dil hareketinin ilk sistemli teklifi ondan gelmiştir. Dr. Hu kitlesel aydınlanmanın dil ve edebiyatla kazanılacağına inanarak evrimsel edebiyat tarihini savunmuştur. Edebiyatı birbirine bağlı zincirler gibi görmüş, her bir devirde adım adım ilerlediğini, her dönemde değişime uğradığını ifade etmiştir. O evrim teorisini edebiyat tarihi üzerinde uyarlayarak, onu yeni edebiyat hareketinin güçlü bir argümanı olarak ileri sürmüştü ve Çin klasik edebiyatı ağacının yeni edebiyat gelişip serpilinceye kadar budanması gerektiğine inanmıştır.

Hu'nun "Edebiyat devriminden" amacı; birincisi yaşayan bir edebiyat, ikincisi ise ilgi odağına insanı yerleştiren bir edebiyat yaratmak olmuştur. Hu, bu yeni edebiyatın yaratılması için harekete bir kez başladığında, gelecek neslin hareketi başarıya ulaştırmaya devam edeceğine inanmıştır. Bunun sonucu olarak; Hu Shih'nin makaleleri, kitapları, nihayetinde fikirlerinin derlendiği tüm eserleri sadece kendi yaşadığı zamana ışık yaymakla kalmamış, aynı zamanda sonraki dönemleri de büyük bir güçle aydınlatmaya devam etmektedir.

Dr. Hu Shih, “kendiniz ve adınızın, ikisi de sizin olmaktan çıktığında, Chiang (Batı Nehri) ve Ho (Sarı Irmak) gibi sonsuza dek bitip tükenmek bilmeden akmaya devam edeceğine” inanıyordu. Hu'nun isminin de edebiyat üzerine olan fikirlerinin de “Chiang” ve “Ho” gibi, bitip tükenmek bilmeden akmaya devam edeceğine dair hiçbir şüphe yoktur.

Kaynakça

- Eberhard, Wolfram. 2019. Çin Tarihi. Türk Tarih Kurumu Yayınları XIII. Dizi, Sayı 3. Ankara: Kuban Matbaacılık Yayıncılık.
- Grieder, Jerome B. 1970. Hu Shih and the Chinese Renaissance: Liberalism in the Chinese Revolution, 1917–1937. Cambridge, Massachusetts, USA: Harvard University Press.
- Kalkır, Nurcan. 2021. “Modern Çin Edebiyatının Öncülerinden Lu Xun’ün “İlaç” Adlı Eserinin Yorumlanması”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 67, 1-11.
- Kement, Fatih. 2017. Çin edebiyatının en önemli isimlerinden olan Hu Shi üzerine. <https://www.edebiyathaber.net/cin-edebiyatinin-en-onemli-ismi-olan-hu-shi-uzerine-fatih-kement/> (Erişim 23 Nisan 2022).
- Kement 2, Fatih. 2017. Hu Shi’nun “50 Yılın Çin Edebiyat Tarihi” adlı kitabı üzerine. <https://www.edebiyathaber.net/hu-shinin-50-yilin-cin-edebiyat-tarihi-adli-kitabi-uzerine-fatih-kement/> (Erişim 23 Nisan 2022).
- Kızıılçeç, Cem. 2012. Çin Komünist Partisi Tarihi. Cilt 1. İstanbul: Canut Yayınevi.
- Kissinger, Henry. 2020. Çin: Düünden Bugüne Yeni Çin. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Lien, Chan. 2022. Hu Shih Chinese leader and scholar. <https://www.britannica.com/biography/Hu-Shih> (Erişim 23 Nisan 2022).
- Shao-pin, Shih. 1966. Hu Shih And Wu Han”, *Jen-min jih-pao* [People’s Daily], Academic Research Section, No. 129, April 13, s.34-48.
- Shih, Hu. 2013. English Writings of Hu Shih Chinese Philosophy and Intellectual History (Volume 1). China Academic Library, New York Dordrecht London: Springer Heidelberg.
- Shih, Vincent Y.C. 1962. A Talk with Hu Shih. *The China Quarterly* Vol.10, s.149-165.

© 2022. This work is licensed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).